

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME
UYGULAMALARI SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR
(İZMİR/BORNOVA ÖRNEĞİ)**

**PROBLEMS ENCOUNTERED BY SECONDARY EDUCATION
TEACHERS IN THE PROCESS OF COOPERATIVE LEARNING
(IZMIR/BORNOVA EXAMPLE)**

**ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГОВ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ
СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ
(НА ПРИМЕРЕ ИЗМИР/БОРНОВА)**

Mehmet TEYFUR*
Emine TEYFUR**

ÖZ

İşbirlikli öğrenme yönteminin, olumlu yönlerini vurgulayan birçok araştırma yapılmıştır. İşbirlikli öğrenme ortamının başarısı iyi organize edilmiş öğrenme ortamına bağlıdır. Bu öğrenme ortamının en önemli ögesi ise öğretmenlerdir. Öğretmenlerin işbirlikli öğretim uygulamalarında başarılı olmaları aldıkları eğitim, okul ortamı, yöneticinin geleceği algılama biçimi ve öğrenci velilerinin olumlu katkılarına bağlıdır. Öğretmenlerin işbirlikli öğrenme sürecini yürütürken ne tür

sorunlar yaşadıklarının tespit edilmesi çok önemlidir. Lise öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İzmir ili Bornova ilçesinde görev yapan 32 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yönteminden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla literatürde yer alan ilgili çalışmaların incelenmesi sonucunda araştırmacı tarafından açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu uygulanmıştır. Katılımcıların %53'ü (20) kadın, %47'si (18) erkektir.

Araştırma sonucunda katılımcılar işbirlikli öğrenmeyi derslerinde uygularken çeşitli sorunlar yaşadıklarını, okul müdürlerinin işbirlikli öğrenme konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, yöneticilerin işbirlikli iklimin oluşmasına ilişkin isteksiz davrandıklarını ifade

* ORCID: [0000-0001-7573-0241](https://orcid.org/0000-0001-7573-0241), Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mtteyfur@agri.edu.tr

** ORCID: [0000-0001-7869-0513](https://orcid.org/0000-0001-7869-0513), Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, emine.teyfur.deu@gmail.com

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

etmişlerdir. Bununla beraber, öğretmenlerin işbirlikli öğrenme ortamlarını oluşturmada güçlükler yaşadıklarını, velilerin işbirlikli öğrenme etkinlikleri konusunda kendilerini eleştirdiklerini, öğrencilerin işbirlikli öğrenme etkinliklerini oyun olarak algıladıklarını, öğrencilerin sınıfta yapılan etkinlikler ile merkezi sınavlar arasında bağ kuramadıklarını ve velilerden kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İşbirlikli öğrenme, Eğitim, Öğretmen, Yönetici, Öz Değerlendirme, Öğrenme Ortamı

ABSTRACT

Many studies have been conducted that emphasize the positive aspects of the cooperative learning method. The success of the cooperative learning environment depends on a well-organized learning environment. The most important element of this learning environment is teachers. The success of teachers in cooperative learning practices depends on the education they receive, the school environment, the way the administrator perceives the future, and the positive contributions of the students' parents. It is very important to determine what kind of problems teachers experience while carrying out the collaborative learning process. The qualitative research method was used to determine the problems faced by high school teachers in the cooperative learning process. Phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group of the research consisted of 32 teachers working in the Bornova district of İzmir province. The maximum variation sampling method, one of the purposive sampling methods, was used to determine the study group. As a result of examining the related studies in the literature for data collection, the researcher applied a semi-structured interview form consisting of open-ended questions. 53% (20) of the teachers participating in the study were female and 47% (18) were male. The rate of postgraduate education in teachers is gradually increasing.

As a result of the research, the participants mostly stated that they experienced various problems while applying cooperative learning in their lessons. The teachers, whose opinions we consulted, stated that school principals do not have enough knowledge about cooperative learning, that administrators are reluctant to create a cooperative climate, that teachers have difficulties in creating cooperative learning environments, that parents criticize themselves about cooperative learning activities, that students perceive cooperative learning activities as games, that students perceive activities in the classroom. They stated that they could not establish a connection between the central exams and the central exams and that they had various problems arising from the parents.

Keywords: Cooperative Learning, Education, Teacher, Manager, Self-Assessment, Learning Environment

АННОТАЦИЯ

Во многих исследованиях указывается на положительные аспекты метода смешанного обучения. Успех смешанного обучения зависит от хорошо организованной учебной среды. Самыми важными элементами данной среды являются преподаватели. Успех учителей, в соответствии с принципом обучения, зависит от получаемого образования, школьной среды, восприятия руководителем будущего и положительного вклада родителей. Очень важно определить, с какими проблемами сталкиваются учителя в процессе смешанного обучения. С целью выявления проблемы, с которыми сталкиваются учителя старших классов в процессе смешанного обучения, был использован метод качественного исследования. В состав целевой группы вошли 32 учителя, работающие в Борновском районе Измирской провинции. Для сбора данных, на основе соответствующей литературы, была применена полуструктурированная

форма интервью, состоящая из открытых вопросов. Группу учителей, участвовавших в исследовании, 53% (20) составляли женщины, 47% (18) - мужчины. В результате исследования участники заявили, что у них были различные проблемы при применении кооперативного обучения на своих уроках, что директора школ не обладали достаточными знаниями о смешанном обучении и что администрация не хотела создавать атмосферу сотрудничества. Было установлено, что учителя испытывают трудности в создании смешанной учебной среды, родители критикуют педагогов за смешанный способ обучения, учащиеся воспринимают смешанный учебный процесс как игру, учащиеся не могут определиться между изученным материалом и экзаменами, они сталкиваются с различными проблемами исходящих от родителей.

Ключевые слова: смешанное обучение, образование, учитель, менеджер, самооценка, среда обучения.

1.GİRİŞ

İnsanoğlu karmaşık güdülere sahip bir varlıktır. Yapılan bilimsel çalışmalara baktığımızda insanların bu karmaşıklığını anlamaya dönük çabaların yoğunluğu görülmektedir. Aslında doğada herşey birbirini tamamlayacak ilişki bütünlüğüne sahiptir. İşbirliği insanın doğasında vardır. Dünyada bu güne kadar çeşitli eğitim modellerini uygulandığı görülmektedir. Bu modellerin ortak özelliğinin öğrenci başarı odaklı olmasıdır. Ulutan'a (2018) göre, günümüzde hızla gelişen ve değişen çağa ayak uydurulabilen bireylerin yetiştirilmesi ülkelerin önceliği haline gelmiştir. Değişen dünya da ihtiyaç duyulan birey özellikleri de gün geçtikçe farklılaşmaktadır. Bireylerin akademik yeterliklerinin yanı sıra bazı özelliklerinin de olması gerektiği ön görülmektedir

Günümüzde ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre gelecekleri için eğitime yatırım yapmaktadırlar. Her ülkenin kendine özgü bir eğitim sistemi var. Bu sistemde uygulanan modelden çocukları çağın gereklerine göre yetişmesini sağlamasıdır. Son zamanlarda eğitimde işbirlikli öğrenmeye ve işbirlikli yaşama yoğun bir yönelimin olduğu görülmektedir.

İşbirlikli öğrenme, bilişsel ve duyuşsal öğrenme ürünleri üzerinde olumlu etkileri kanıtlanmış işbirliği becerilerinin ön plana çıktığı sosyal etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Cartwright 1993, . Davidson, 1990, Slavin 1983, Yıldız, 1998). Bununla beraber, işbirlikli öğrenme terimi, takım üyelerinin bireysel olarak projenin tamamlanması için sorumlu tutulmasını da kapsayan, belirgin kriterlerin uygulandığı koşullar altında bir projede takım halinde çalışma olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşım öğrencilerin düşünce becerilerini etkilemekte, çalışmalarına daha fazla zaman ayırıp sınıfta daha az istenmeyen davranışlar sergilemelerini, daha az öfkeli ve stresli olmalarını, öğrenme ve başarmaya daha fazla motive olmalarını, karşılaştıkları durumları başkalarının perspektifinden de yorumlama yeteneğini kazanmalarını ve kendilerine daha fazla güvenmelerini sağlamaktadır.

İşbirlikli öğrenme modeline göre grup üyeleri grubun bir bütün olduğunu, grubun başarısından ya da başarısızlığından her üyenin sorumlu olduğunu bilmesi gerekir (Demirel, 2006). İşbirlikli öğrenme ortamında, öğrencilerin öğrenme amaçları ortak olup, grup üyelerinden birinin amaçlarını gerçekleştirmesi, gruptaki diğer bireylerin de amaçlarını gerçekleştirmesine bağlıdır (Yılmaz, 2001; Şimşek,

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

Doymuş ve Bayrakçeken, 2004). Bu yaklaşım öğrencilerin sosyal becerilerin ve duyuşsal özelliklerin gelişmesine yardımcı olduğu kadar aynı zamanda grup üyelerine bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranış türlerinde birçok fayda sağlamaktadır (Demirel, 2007; Kincal, Ergül ve Timur, 2007; Şimşek, Doymuş ve Şimşek, 2008).

İşbirlikli öğrenme, istenmeyen durumların ortaya çıkma olasılığını minimize eden bir grup çalışmasıdır. Bu yaklaşım yüksek performanslı bir takımla çalışmanın sonucunda ortaya çıkan öğrenme ve doymu en üst seviyeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Bilgin ve Geban'a (2004) göre, bu öğrenme yönteminin en önemli özelliği öğrencilerin birlikte çalışarak, tartışarak ve birbirlerine yardım ederek bireysel olarak kendilerinin ve arkadaşlarının öğrenmelerini en üst düzeye çıkarmalarıdır

İşbirlikli öğrenme uygulamalarında dikkat edilmesi gereken önemli bir durum grup üyelerinin yüz yüze etkileşim içerisinde bulunmalarıdır. Yüz yüze etkileşim; grup üyelerinin birbirinin çabasını özendirme ve kolaylaştırmasıdır. Öğrenciler bunu yardım etme, dönüt verme, güvenme, yapılanları tartışma vb. davranışlarla gerçekleştirirler. Öğrencilerin ortak işin bir kısmını üstlenip onu birbirlerinden bağımsız çalışarak bitirmeleri yeterli değildir (Açıkgöz, 2003). Öğrencilerin yaptıkları çalışmalar birbirini tamamlarsa işbirlikli öğrenme olur. Öğrenciler sadece izleyerek ve dinleyerek öğrenmekten ziyade aktif olarak bir şey yaptıklarında daha fazla şey öğrendiklerini bilinmektedirler. İşbirlikli öğrenme doğası gereği aktif bir yaklaşımdır. Bunun ötesinde, işbirliği öğrenmeyi birkaç şekilde artırır. Bireysel olarak çalışan zayıf öğrencilerin takıldıkları yerlerde pes etme ihtimalleri yüksektir; birlikte çalışırlarsa, pes etseler bile devam etmeye güdülenirler.

İşbirliğine dayalı öğrenme yöntemi öğretim kademelerin tamamında kullanılabilir niteliğe sahip ender yöntemlerden biridir. Bu yöntemin eğitimin üç temel alanı olan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda yer alan davranışların (amaçların, hedeflerin, kazanımların) kazanılmasında etkili olduğu bilimsel araştırma sonuçlarıyla tespit edilmiştir (Arısoy & Tarım, 2013). İşbirlikli öğrenmenin faydaları konusunda kanıtlanmış bilimsel çalışmalar olduğu halde, bu yaklaşımı sınıflarda uygulamanın her zaman çok kolay olmadığı düşünülmektedir. Bu yaklaşımın sınıflarda uygulama sürecinde çeşitli sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunların şu şekilde olacağı düşünülmektedir. Zeki öğrenciler daha yavaş öğrenme becerisine sahip olan takım arkadaşlarından dolayı motivasyonlarını kaybedebilirler. Kendine güveni olmayan öğrenciler ise grup çalışmalarında dikkate alınmadıklarından ve önemsenmediklerinden yakınabilirler. İşbirlikli öğrenme becerilerine sahip öğretmenlerin, bu problemlerle nasıl baş edeceklerini bildikleri düşünülmektedir. Fakat bu süreci iyi idare edemeyen öğretmenlerin geleneksel, öğretmen merkezli paradigmaya geri dönmeleri hem kendileri hem de öğrencileri için kayıp anlamına gelebilir. Bununla beraber işbirlikli öğretim uygulamaları sürecinde öğrencilerden kaynaklanan bu tür durumların bilinmesinin öğretmenlerin sorun çözme becerilerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

2. İŞBİRLİKLİ ÖĞRENMENİN DOĞASI

İşbirlikli öğrenme oldukça yeni bir kavram olarak eğitim-öğretim ortamlarında yerini almıştır. Öğrenmede işbirliği yeni olmamakla beraber, bir düşünce ve tasarım olarak “İşbirlikçi Öğrenme” öğrenmenin özel ve ayrıntılı bir sistemidir (Atıcı ve Gürol, 2000). İş birliğine dayalı öğrenme, basitçe; öğrencilerin küçük gruplar hâlinde çalışarak ve birbirinin öğrenmesine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirme süreci olarak tanımlanabilir (Açıkgöz, 2009). Johnson ve Johnson (1989)’a göre, işbirliğine dayalı çabaların niteliğinin yüksek olması için öğrencilere küçük grup becerileri ve kişiler arası ilişkilerin nasıl olması gerektiği öğretilmelidir. Johnson & Johnson (1989) modeline göre, işbirlikçi öğrenme sürecinde öğrencilerin belirli bir amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki ilkelere uymaları gerekir.

1. Olumlu Bağlımlılık: İşbirliğine dayalı öğrenmenin özünü oluşturan bu ilk ögesi, grup üyelerinin her birinin, gruptaki diğerlerinin de öğrenmesinden sorumlu oldukları bilincine sahip oluşunu ifade eder. Öğrenciler belirgin bir amacı yerine getirmek için birbirlerine güvenirlir. Eğer takım üyelerinden herhangi biri kendi payına düşeni yapmazsa, sonuçlarına herkes katlanır.

2. Bireysel Sorumluluk: Bir gruptaki bütün öğrenciler çalışmalarında kendi paylarına düşeni gerçekleştirme konusunda ve öğrenilecek her şeyin öğrenilmesi hakkında sorumluluk alırlar.

3. Yüz yüze Destekleyici Etkileşim: Grup çalışmasının bir kısmı eşit bölümlere ayrılmış ve bireysel olarak yapılabilir de, bir kısmının da grup üyelerinin birbirlerine geri bildirim vererek, düşünmeye zorlayarak ve sonuca ulaşmalarını sağlayarak ve belki de en önemlisi birbirlerine öğretmek ve birbirlerini destekleyerek etkileşim halinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

4. İşbirlikçi Becerilerin Uygun Kullanımı: Öğrenciler güven oluşturma, liderlik, karar verme, iletişim ve çatışma yönetim becerilerini ilerletmeleri ve geliştirmeleri konusunda teşvik edilirler.

5. Grup Olarak Çalışma: Takım üyeleri grup hedeflerini belirlerler, bir takım olarak neyi iyi yaptıklarını periyodik olarak değerlendirirler ve gelecekte daha etkili bir şekilde çalışmalarını için yapacakları değişiklikleri belirlerler.

3. İŞBİRLİKÇİ ÖĞRENMEYİ UYGULAMA

İşbirlikli öğrenme kuramını kullanmanın yararları çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir. Fakat bu durum yöntemin bütünüyle sorunsuz olduğu anlamına gelmemektedir. Bu yöntemin okullarda uygulanmasında karşılaşılan temel sorunlardan birinin ülkemizde okul bina yapısının işbirlikçi öğrenme yaklaşımına uygun olmamasıdır. Mevcut okul binalarıyla işbirlikçi etkinlikler yapılabilir. Fakat bu bina yapılarında etkinlik uygulamalarında hem okul yönetimlerinin hem de öğretmenlerin çeşitli sorunlar yaşadıkları düşünülmektedir.

İşbirlikli öğrenme yöntemini uygularken bazı basamakları göz önünde tutarak hazırlık yapılmalıdır. Sönmez (1994)’e göre işbirlikçi öğrenme altı basamaktan oluşmaktadır. Bu basamaklar hedefleri saptama, kaynaklarla öğrenciye bilgi sunma, bir konuda çalışacak öğrencilerden küçük grup oluşturma, gruba belirlenen konu üzerinde çalışması için belli bir zaman verme ve onların takım halinde çalışmalarına

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

yardım etme, sonuçları değerlendirme ve hem bireyin, hem de grubun erişisini kavramadır.

İşbirlikli öğrenme gruplarının başarısı için öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler öğrencilerden oluşan grupların takım politikalarına rehberlik etmelidirler. Yapılacak işlerin bir listesinin olup olmadığını gözden geçirmelidirler. Takım çalışmalarının başarısı için uygun zaman verilmelidir. Takımların öz değerlendirmelerini yapmaları sağlanmalıdır.

Tablo 1. Geleneksel Sınıflarla İşbirlikçi Öğrenme Sınıflarının Karşılaştırılması

İşbirlikli Öğrenme Grupları	Geleneksel Öğrenme Grupları
Olumlu bağımlılık	Bağımlılık yok
Bireysel sorumluluk	Bireysel sorumluluk yok
Benzeşik olmama (Ayrışıklık)	Benzeşiklik
Paylaşılan liderlik	Görevlendirilmiş tek lider
Paylaşılan sorumluluk	Sadece kendisinden sorumlu olma
Görev ve birliktelik önemli	Yalnızca görev önemli
Sosyal beceriler doğrudan öğretilir	Sosyal beceriler var sayılır ve göz ardı edilir
Öğretmen izler ve müdahale eder	Öğretmen grup işlevini göz ardı eder
Gruplar etkili şekilde işler	Grup süreci yoktur

Kaynak: (Johnson, Johnson ve Holubec, 1994, Akt. Baş,2012)

4. İŞBİRLİKLI ÖĞRENME GRUPLARINI OLUŞTURMA

İşbirlikli öğretim yönteminin doğasında etkileşimli grupların oluşturulması bulunmaktadır. Öğretmenler öğrencilerin kendi takım arkadaşlarını seçmelerine izin vermektense öğrencilerle beraber takımları oluşturmalarıdır. Öğrencilerin kendi takımlarını oluşturmaları istenirse, başarılı öğrenciler başarılı olan arkadaşlarını, yakın arkadaşlar kendilerine yakın olan arkadaşlarını seçeceklerdir. Yıldız'a (1998) göre, işbirlikçi gruplar üç şekilde oluşturulur 1. Formal işbirlikli öğrenme grupları: Bu tür gruplar bir ders saati veya birkaç hafta süreli olarak oluşturulabilir. Öğrenciler bizzat katılarak materyali organize eder, açıklar, özetler ve mevcut kavramlar ile birleştirir. 2. İnfomal işbirlikli öğrenme grupları: Birkaç dakika ile bir ders arasında değişen süreler için oluşturulur. Bu sistem konuşma, gösteri, film ve video gibi doğrudan öğretimde kullanılır. Öğrencilerin dikkatlerinin öğretilmek istenen materyale çekilmesi amaçlanır. 3. İşbirliği esaslı gruplar: Bunlar uzun sürelidir (En az bir yıl). Heterojen gruplardır. Üyelik kalıcıdır. Yardımlaşma, teşvik, akademik gelişmeye yardım vardır. Uzun dönemli sorumluluk yükleyen ilişkiler oluşturulur.

Takım oluşturmada aşağıdaki kriterler dikkate alınmalıdır:

1. Projeler için dört-beş kişilik öğrenci grupları oluşturmalı
2. Takımlara seçilen öğrencilerin heterojen olmasına dikkat edilmeli
3. Eğer çalışmalar sınıf dışında yapılması gerekiyorsa, hafta ortasında benzer buluşma koşullarına sahip bireyleri aynı grupta toplamaya çalışılmalı
4. İşbirlikli çalışmalarda çabuk pes edebilecek öğrencilere dikkat edilmeli.

Takım çalışmalarında takım üyelerine farklı rollerin verilmesi ve bu rolleri yerine getirme sürecinin üyeler arasında olumlu bağlılığı artıracığı düşünülmektedir.

Olumlu bağıllığı artırmak için koordinatörün takım üyelerine ne zaman ve nerede buluşması gerektiğini hatırlatması gerekir. Toplantılarda herkesin görevine yoğunlaşması, yazıcının teslim edilecek materyali hazırlaması; kontrolörün teslim edilmeden önce çalışmanın son halini kontrol etmesi gerekmektedir. Ayrıca çalışmanın zamanında teslim edilip edilmediğinin kontrol etmesi gerekir. Kısaca, doğru uygulandığında işbirlikli öğrenmenin ne kadar önemli olduğu görülmektedir. İşbirliğine dayalı öğrenme gruplarını oluştururken çeşitli öğrenme düzeylerine sahip öğrencilerin aynı grupta bir arada çalıştırılmasına ve takım başarısının gruptaki her bireyin başarısına bağlı olarak belirlenmesine özen gösterilmelidir

İşbirlikli öğrenmede bireysel sorumluluğu sağlamanın önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin proje çalışmalarında öğrencilere materyalleri nasıl sağlayacakları konusunda rehberlik yapmaları gerekir. Takım üyelerinin kendi aralarında işbirliğini geliştirmeleri için öğrencilerin sorumluluk almaları sağlamalıdır. Öğrencilerin aileleri ile sorunların çıkmaması için öğretmenlerin öğrencilerden araç-gereç isterken dikkatli olmaları gerekir. Zira öğretmenlerin öğrencilerden talepleri her zaman öğrenci aileleri tarafından olumlu karşılanmamaktadır. Bu taleplerin zaman zaman aile bireyleri arasında çatışmalara neden olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu alanla ilgili literatürde birçok çalışmaya yer verilmektedir. Bu çalışmalarda, işbirlikli öğrenme yöntem ve teknikleri üzerine yapılan çalışmalar; işbirlikli öğrenme yöntemi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi, branşların uygulanmasına yönelik çalışmalar, bilginin kavramsallaştırılmasına ilişkin tutumlar, eleştirisel düşünme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme, güdülenme, sosyal beceriyi geliştirme, vb. değişkenler üzerine odaklandığı görülmektedir. Fakat bu çalışmalar içinde öğretmenlerin yöntemin uygulanmasına ilişkin görüşlerini irdeleyen çalışmaların çok az olduğu görülmektedir.

İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda hep olumlu yönlerine vurgu yapılmaktadır. Bu çalışmada bu yöntemin uygulanma sürecinde karşılaşılan sorunlar öğretmenlerin görüşlerine göre analiz edilmiştir. Kuşkusuz mükemmel bir yöntem yoktur. Mükemmel diyebileceğimiz ortamlar vardır. İşbirlikçi öğrenme yaklaşımının uygulanması iyi organize edilmiş öğrenme ortamlarına bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın değişkenleri olan okul müdürleri, öğretmenler, öğrenciler ve öğrenci velileri bu ortamın önemli dinamikleridir. Dolayısıyla bu değişkenlerden kaynaklanan sorunların belirlenmesinin bu yöntemin başarısı için önemli olduğu düşünülmektedir.

İzmir Bornova'da orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin işbirlikli öğrenme sürecinde karşılaştıkları farklı problemleri belirlemek ve öğretmen görüşleri doğrultusunda bu problemlere yönelik çözümler oluşturmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ülkemizde 2004 yılından beri öğretmenlerin derslerinde aktif öğrenme yöntemlerini uygulamaları konusunda gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Öğretmenler işbirlikli öğrenme tekniklerini uygularken okul yönetiminden, velilerden, öğrencilerden ve çevresel faktörlerden destek beklemektedirler. Bu çalışma öğretmenlerin işbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

karşılaştıkları sorunları belirlemeyi amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki problemlere yanıt aranmıştır.

İşbirlikli öğrenme yönteminin uygulanmasında;

1. Okul yönetiminden kaynaklanan güçlükler nelerdir?
2. Öğretmenlerden kaynaklanan güçlükler nelerdir?
3. Öğrencilerden kaynaklanan güçlükler nelerdir?
4. Velilerden kaynaklanan güçlükler nelerdir?

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmalarında veri kaynağı olarak seçilen katılımcılar, çalışmada odaklanılan olguyu deneyimlemiş, bu olguyu dışarıya yansıtabilecek bireylerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırma deseninde amaç olgular hakkında detaylı bilgi elde etmek ve kişisel deneyimlerin kaynağına ulaşmaktır (Aydın Günbatır, 2019). Bu nedenle araştırmada belirlenen olguyu daha iyi yansıtabilecek olan öğretmenlerin işbirlikçi öğrenme ile ilgili yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri alınmış, alınan görüşlerin yorumları yapılmıştır.

5.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019/2020 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Bornova ilçesi ortaöğretim kurumlarında görev yapan 32 öğretmen oluşturmaktadır. Özellikle İzmir'in seçilmesinin nedeni ise İzmir'in yapılandırmacı yaklaşımın uygulama sürecinde pilot il olmasıdır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yönteminden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada maksimum çeşitliliği sağlamak için bazı değişkenlerden yararlanılmıştır. Örneklemin doğasına uygun olarak öğretmenlerin hizmet süreleri, öğretmenlerin öğrenim düzeyleri, okul türü ve mezun olduğu fakülte ölçüt olarak alınmıştır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Demografik özellikler		n	%
Cinsiyet	Kadın	20	% 53
	Erkek	18	% 47
	Toplam	38	% 100
Meslekteki Kıdem	1-5 yıl	3	% 9
	6-10 yıl	7	% 18
	11-15 yıl	6	% 16
	16-20 yıl	9	% 24
	21-25 yıl	11	% 28
	26 yıl ve üzeri	2	% 5
	Toplam	38	% 100
Öğrenim Durumu	Lisans	24	% 63
	Yüksek Lisans	8	% 21

	Doktora	6	% 16
	Toplam	38	100
Okul Türü	Fen Lisesi	12	% 32
	Anadolu Lisesi	16	% 42
	Meslek Lisesi	10	% 26
	Toplam	38	% 100
Mezun olduğu Fakülte	Eğitim Fakültesi	21	%55
	Fen-Edebiyat Fakültesi	17	%45
	Toplam	38	% 100

Katılımcıların %53'u (20) kadın, %47'(18) erkektir. Öğretmenlerinin meslekteki kıdemlerine baktığımızda; % 9'u (3) 1-5 yıl, % 18'i (7) 6-10 yıl, % 16'sı (6) 11-15 yıl, % 24'ü (9) 16-20 yıl, % 28'i (11) 21-25 yıl, %5'i (2) 26 ve üzeri yıl kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin öğrenim durumları; % 63'ü (24) lisans; %21'i (8) yüksek lisans ve % 16'sinin (6) doktora derecesine sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin % 32'si (12) Fen Lisesinde, % 42'si (16) Anadolu Lisesinde ve % 26'sı (10) ise meslek lisesinde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin % 55 (21) eğitim fakültesi, %45'i ise fen-edebiyat fakültesinden mezun olmuşlar.

5.3. Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanması amacıyla literatürde yer alan ilgili çalışmaların incelenmesi sonucunda araştırmacı tarafından açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu iç geçerliliğini sağlamak için üniversitede alanında uzman olan üç öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan geri bildirimler ile yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Hizmet süresi 1-5 ile 20 ve ötesi olan iki öğretmen ile pilot görüşme yapılmış görüşme sorularının istenen geçerlik düzeyine sahip olduğu anlaşıldıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir. Alınan ses kayıtları ve görüşme notları araştırmacı tarafından Excel tablosuna aktarılmıştır. Betimsel analiz için, her bir araştırma sorusuna yanıt olabilecek veriler belirli temalar altında gruplandırılıp tanımlanmıştır.

5.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma, izlediği süreç ve konusu bakımından nitel araştırma yaklaşımları içerisinde yer alan betimsel analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011) Bu araştırmada verilerden temalar çıkarılarak frekansları belirlenip ilişkili oldukları temalar tablolar yardımıyla sunulmuştur. Tablolar anket sorularına uygun olarak belirlenen başlıklar altında verilmiş ve katılımcıların cevaplarından alınan doğrudan alıntılar yardımıyla desteklenmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Okul Yönetiminden Kaynaklanan Güçlüklere İlişkin Tanımlamaları

Temalar	f	katılımcılar
Yöneticilerin işbirlikli öğrenme konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları	24	K2, K3, K5, K6 K7, K8, K9, K11, K12 K13, K15, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K24, K26, K27, K28, K29, K30, K32
Yöneticilerin sıklıkla okulun yeterli olanaklara sahip olmadığını belirtmeleri	17	K1, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K16, K17, K19, K20, K21, K24, K25, K26, K28, K29
Yöneticilerin işbirlikli öğrenme ortamlarını oluşturmada isteksiz davranmaları	15	K2, K6, K8, K11, K15, K18, K20, K21, K23, K25, K26, K28, K29, K30, K32
Okul yöneticilerinin sınıfların yapısını etkinliklere göre yapılandırmamaları	13	K1, K6, K9, K10, K12, K15, K18, K19, K21, K23, K 25, K29, K31.
Okul yöneticilerinin istekleri konusunda kendilerini engellemeleri	13	K2, K4, K5, K8, K11, K 14, K18, K20, K23, K26, K28, K29, K31
Yöneticilerin işbirlikli iklimin oluşturulmasında isteksiz davranması	11	K3, K5, K6, K8, K14, K18, K25, K26, K29, K30, K31.
Yöneticilerin işbirlikli örgüt kültürü geliştirmenin otoritelerini sarsacağını düşünmeleri	10	K2, K7, K10, K15, K18, K23, K24, K27, K29, K32.
Yöneticilerin işbirlikli kültürünün oluşması için çevre ile iletişim kurulmasında isteksiz davranmaları	8	K1, K9, K15, K16, K22, K27, K29, K 31.

Öğretmenler okul müdürlerinin işbirlikli öğrenme konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını (24), yöneticilerin sıklıkla okulun yeterli olanaklara sahip olmadığını belirttikleri (17), işbirlikli öğrenme ortamlarını oluşturmada isteksiz davrandıklarını (15), sınıfların yapısını etkinliklere göre yapılandırmadıkları (13), okul yöneticilerinin istekleri konusunda kendilerini engellediklerini (13), işbirlikli iklimin oluşmasına karşılık isteksiz davrandıklarını (11), işbirlikli örgüt kültürü geliştirmenin otoritelerini sarsacağını düşündüklerini (10), işbirlikli kültürün oluşması için çevre ile iletişim kurmalarına karşı isteksiz davrandıklarını (8) belirtmişlerdir. Katılımcılardan üç kişinin bu konuda görüşleri şu şekildedir.

İyi bir üniversiteden mezun oldum. Sınıfta işbirlikli etkinlikler yapmak istedim. Sınıfların yapısı uygun olmadığı için okul müdüründen sınıfın yapısından birkaç

değişiklik yapmasını istediğimde okul müdürü düzenlerinin güzel olduğunu söyleyerek değişiklik yapmaya yanaşmadı (K6)

Etkinlik yapmak için çevre ile diyalog kurmak istediğimde okul müdürü her seferinde mevzuatı önüme çıkardır. Çevre ile etkileşimde hep haberinin olmasını istiyor. Bu durum benim hevesimi kırdı. Şu an kısa sürede tükendim. Müdürle başım belaya girmesin diye istedikleri gibi davranıyorum. (K23)

Ben Anadolu'nun çeşitli yerleşim birimlerinde görev yaptım. Branşında tecrübelerimi daha aktif yöntemler kullanarak öğrenciler ile paylaşmak istediğimde her seferinde okul müdürünün engeliyle karşılaştım. Bu konuyu okul müdürü ile değişik zamanlarda paylaştığımda müdürümüzün bu konularda bilgi sahibi olmadığını fark ettim. Temel algım şu okul müdürlerinin çoğu bu konuda yeterli bilgiye sahip değiller(K30).

Tablo 4:Katılımcıların Öğretmenden Kaynaklanan Güçlüklere İlişkin Tanımlamaları

Temalar	f	katılımcılar
İşbirlikli öğrenme ortamlarını oluşturmada güçlük yaşadıkları	22	K2, K4, K5, K6, K8, K10, K11, K13, K14, K15, K17, K18, K20, K23, K24, K25, K26, K28, K30, K31
Lisans eğitimleri sürecinde işbirlikli öğrenme etkinlikleri konusunda yeterli eğitime almadıkları	18	K1, K2, K4, K6, K7, K9, K11, K12, K14, K15, K17, K19, K23, K24, K28, K30, K31
Velilerin işbirlikli öğrenme etkinlikleri konusunda kendilerini eleştirdikleri	16	K3, K5, K6, K8, K10, K11, K13, K14, K17, K18, K20, K22, K25, K27, K28, K32
İşbirlikçi öğrenme etkinliklerini yürütecekleri ortam bulamadıkları	14	K1, K4, K5, K6, K8, K10, K13, K14, K17, K18, K21, K24, K27, K28
Etkinlik sürecinde yan sınıfların rahatsız olmaları	12	K1, K4, K9, K10, K14, K17, K19, K21, K24, K26, K27, K30
İşbirlikçi öğrenme etkinliklerinden sonra sınıf kontrolünü sağlamada güçlükler yaşanmaları	10	K3, K6, K8, K13, K17, K20, K23, K25, K27, K30
Geleneksel sınıf düzenine alışık olan meslektaşları tarafından eleştirildikleri	8	K1, K4, K7, K10, K13, K16, K22, K25
Öğretmenlerin etkinliklere ilişkin materyal bulmada güçlük yaşamaları	8	K3, K7, K10, K14, K16, K22, K23, K27

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

Teknolojik araçları kullanmaya ilişkin kendilerini yetersiz hissetmeleri	7	K1, K3, K8, K11, K17, K22, K25
--	---	--------------------------------

Katılımcılar öğretmenlerden kaynaklanan güçlükleri, işbirlikli öğrenme ortamlarını oluşturmada güçlükler yaşadıklarını (22), lisans eğitimleri sürecinde işbirlikli öğrenme etkinlikleri konusunda yeterli eğitim alamadıklarını (18), velilerin işbirlikçi öğrenme etkinlikleri konusunda kendilerini eleştirdiklerini, (16) işbirlikli öğrenme etkinliklerini yürütecekleri ortamlar bulamadıklarını (14), etkinlik sürecinde yan sınıfların rahatsız olduklarını (12), işbirlikli öğrenme etkinliklerinden sonra sınıf kontrolünü sağlamada güçlükler yaşadıklarını, (10) geleneksel sınıf düzenine alışık olan meslektaşları tarafından eleştirildiklerini (8), etkinliklere ilişkin materyal bulmada güçlük yaşadıklarını (8), teknolojik araçları kullanmaya ilişkin kendilerini yetersiz bulduklarını (7) belirtmişlerdir. Katılımcılardan üç kişinin bu konuda görüşleri şu şekildedir.

Bu okula atandığımda çok şey yapabileceğime inanıyordum. Fakat farklı olarak yapmak istediğim şeyler ile ilgili hep engellendiğimi düşündüm. Zaman zaman kendi lisans eğitimimi sorguladım ve bazı şeylerin eksik kaldığını fark ettim. (K14)

Aslında lisans eğitimim sürecinde bu tür yöntemlerin uygulamasına dönük çok güzel eğitim aldım. Burada bu yöntemleri uygularken sınıfı yeniden toplamakta zorluk yaşıyorum (K32)

Bu okuldan sıkıldım. Beraber yaşamayı bilmiyorlar. Ne yapsak soruna dönüşüyor. Gürültü yapıyorum diye öğretmenler odasında imalı imalı sözlere maruz kalıyorum (K18)

Tablo 5: Katılımcıların Öğrencilerden Kaynaklanan Güçlüklerle İlişkin Tanımlamaları

Temalar	f	katılımcılar
İşbirlikli öğrenme etkinliklerini oyun olarak algılamaları	25	K1, K3, K4, K5, K7, K8, K10, K11, K13, K14, K15, K17, K18, K20, K21, K22, K23, K24, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32
İşbirlikli öğrenme etkinlikleri ile merkezi sınav soruları arasında bağ kuramamaları	21	K2, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K12, K13, K14, K16, K17, K19, K21, K22, K24, K25, K27, K28, K30, K32
Akranları ile beraber iş yapma güçlüğü yaşamaları	18	K3, K5, K6, K9, K10, K12, K14, K15, K17, K19, K20, K22, K23, K25, K26, K29, K31, K32

Etkinlikler için gerekli ön hazırlığa dikkat etmemeleri	14	K1, K4, K6, K7, K9, K12, K15, K16, K18, K21, K24, K27, K30, K31
Etkinlikler konusunda ailelerini yeterince bilgilendirmemeleri	12	K2, K5, K8, K13, K16, K18, K21, K22, K25, K26, K28, K29
İşbirlikçi öğrenme kurallarına uymada isteksiz davranmaları	9	K5, K8, K9, K12, K16, K19, K20, K29, K32
İşbirlikli öğrenme etkinliklerinin gerçek yaşama benzerlik göstermemesi	7	K7, K9, K14, K17, K20, K21, K26

Öğretmenler öğrencilerden kaynaklanan güçlükleri, işbirlikçi öğrenme etkinliklerini oyun olarak algılamalarını (25), işbirlikli öğrenme etkinlikleri ile merkezi sınav soruları arasında bağ kuramadıklarını (21), akranları ile beraber iş yapma gücünü yaşamalarını (18), etkinlikler için gerekli ön hazırlığa dikkat etmemelerini (14), etkinlikler konusunda ailelerini yeterince bilgilendirmediklerini (12), işbirlikli öğrenme kurallarına uymada isteksiz davranmalarını (9) ve işbirlikçi öğrenme etkinliklerinin gerçek yaşama benzerlik göstermediğini (7) belirtmektedirler.

Etkinlik bittikten sonra derse dönmek istediğimde hemen başaramıyorum. Öğrenciler bu durumu bir kazanım olarak düşünmüyorlar. Çok eğlendiklerini ve devam etmemi istiyorlar(K27)

İşbirliğine dayalı etkinlik uygulamalarına çok önem veriyordum. Öğrencilerden aldığım dönütlerde onlara hak verdim. Maalesef yaptığımız iş sınavlarda fazla işe yaramıyor.(K11)

Günümüzde çocuk sayısı çok hızlı bir şekilde azalıyor. Bulduğum bölgede boşanma oranları hızla artmaktadır. Çocuklar aile içinde yaşadıkları sorunları okula getirmektedirler. Aslında sosyal medyanın etkisi de var. Kimse ile paylaşımına girmek istemiyorlar. Çocuklar başkaları ile paylaşımından mutlu olmuyorlar(K22)

Tablo 6: Katılımcıların Velilerden Kaynaklanan Güçlüklerle İlişkin Tanımlamaları

Temalar	f	katılımcılar
Etkinliklere destek olma konusunda çocukları tarafından baskılandıklarını	21	K2, K3, K5, K7, K8, K10, K11, K13, K15, K16, K19, K20, K22, K23, K24, K25, K27, K28, K29, K31, K32
Etkinlik performanslarının sınav notlarına yeterince yansımadığını	18	K1, K3, K5, K6, K8, K9, K11, K13, K15, K16, K19, K22, K24, K25, K27, K29, K31, K32
Çocuklarının eve çok yorgun döndüklerini	14	K3, K5, K6, K8, K11, K15, K18, K20, K22, K23, K24, K27, K28, K30
Derste etkinliklere ayrılan zamanı anlamlı bulmadıklarını	12	K1, K5, K9, K14, K16, K20, K22, K26, K27, K29, K30, K32

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

Etkinlikler için bütçelerinden para ayırmak zorunda kaldıklarını	11	K2, K6, K9, K10, K14, K17, K20, K21, K25, K28, K31
Okul yönetiminin sorunları görmemezlikten geldiğini	8	K5, K6, K8, K12, K17, K20, K23, K26

Araştırmaya katılanlar velilerden kaynaklanan sorunların, etkinliklere destek olma konusunda çocukları tarafından baskılandıklarını (21), etkinlik performanslarının sınav notlarına yeterince yansımadığını (18), çocuklarının eve çok yorgun geldiklerini (14), derste etkinliklere ayrılan zamanı anlamlı bulmadıklarını (12), etkinlikler için bütçelerinden para ayırmak zorunda kaldıklarını (11), okul yönetiminin sorunları görmemezlikten geldiğini (8) belirtmektedirler.

Her etkinlik uygulamasından sonra mutlaka birkaç veliden olumsuz dönütler alıyorum. Çocukları çok yorduğumu ve yorgunluktan ders yapamadıklarını söylüyorlar(K3)

Etkinlikler konusunda okulda yeterli olanağımız olsa bazı sorunları yaşamayacağız. Velilerden ne zaman bir şeyler istesem pişman oluyorum. Öğrenci notlarını verdiğimde çocuklarını çok yormama rağmen notlarına yansımadığını eleştirmişler (K1)

Derslerde yaptığım etkinlikler için öğrenci velilerinden yardım istediğimde veliler bu durumdan çok yakınıyorlar. Çocukların onlar üzerinde baskı yaptıklarını her şeyin en iyisini istediklerini belirtmişler. Bende yorulduğum bu eleştirilerden(K27)

Tartışma Ve Öneriler.

Chrislip ve Larson (1994), işbirliğini, ortak çıkarlar doğrultusunda birlikte çalışma biçimi tasarlayan, birlikte ve birbirinden öğrenen, sonuca ulaşmak için yetki ve sorumlulukları paylaşan birden fazla kişi, grup veya işletme arasındaki karşılıklı fayda ilişkisi şeklinde açıklamışlardır. Literatürdeki farklı tanımların ortak yönüne bakıldığında, işbirliğinden söz edebilmek için; paylaşılan bir hedef, bu hedefe yönelik gönüllü, sürekli ve uyumlu şekilde hareket eden birden fazla kişi, grup, örgüt ve bunlar arasında iletişimin var olması öne çıkmaktadır (Zümrüt, 2020). Çağdaş eğitimde öğretmenlerin yeni yöntemler kullanması çocuğun yaşama hazırlanması için önemlidir. Okuldaki eğitimin paydaşlarının işbirlikçi yaşama uygun davranabilmesi için o kültürden gelmesi gerekir. İşbirlikçi iklimin oluşması için çocuğun eğitiminin paydaşları olan insanların iletişimleri önemlidir.

Araştırma kapsamında incelenen öğretmenlerin işbirlikçi öğrenme yöntemi ile ilgili görüşlerinin değerlendirildiği çalışmalarının sayısının çok az olması literatüre özgün bir katkı sunmak açısından önemlidir. İşbirlikçi öğrenme uygulamalarını yaşam biçimi haline getirmek için konuya hakim olmak gerekir. Araştırmanın öneli sonuçlarından biri öğretmenlerin okul müdürlerinin işbirlikçi öğrenme konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarına ilişkin görüşleridir. Burada önemli olarak ifade edilen otuz iki katılımcıdan yirmi dördü bu görüşü ifade etmiştir. Macit ve Aslaner 2019 yılında yaptıkları çalışmada öğretmenlerin bir kısmının işbirlikli öğrenme hakkında bir ders ya da seminer almasına rağmen yeterince bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Geriye kalanların öğretmenler ise iyi organize edilmiş

bir işbirlikli sınıfta bile sorunların oluşacağına inandıklarını belirterek araştırmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlar ortaya koydukları görülmektedir.

İşbirlikçi öğrenmenin doğasında uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler işbirlikçi öğrenme ortamlarını oluşturmanın zor olduğunu belirtmişler. İşbirlikçi öğrenme sürecinde uygun sınıf ortamının oluşturulması çok önemlidir. Doymuş-Koç (2012) tarafından yapılan çalışmada işbirlikli öğrenmede öğrencilerin ders sürecine daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamak için uygun bir sınıf ortamının sağlanması gerektiği tespit edilmiştir. Bu bulgular araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin lisans eğitim sürecindeki kazanımları onların mesleki başarılarına kaynaklık yapmaktadır. Bu çalışmada öğretmenler lisans eğitimleri sürecinde işbirlikçi öğrenme etkinlikleri konusunda yeterli eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Burada temel sorun üniversite eğitiminin mesleki formasyon kazanmada birkaç adım önde olması gerekir. Yani öğretmenlerin atandıkları okullarda uygulanan programlardan daha geniş bir dağarcığa sahip olmaları beklenir. Fakat araştırma sonuçlarına göre öğretmenler bu durumun böyle olmadığını belirtmişlerdir. Halbuki öğretmen adayları formal eğitim süreçlerinde uygulama okullarına giderek nelerle karşılaşabileceklerini de öğrenmektedir. Buna rağmen öğretmenlerin işbirlikçi öğretim yöntemi gibi çağdaş yöntemleri kavramadan mezun oldukları düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre öğrenciler işbirlikçi öğrenme etkinliklerini oyun olarak algılamaktadırlar. Etkinlik sürecinde gürültünün oluştuğunu ve diğer sınıfların bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. İşbirlikçi öğrenme etkinliklerinin başarısı bir çok faktöre bağlıdır bu faktörlerin başında öğretmenin konuya hakimiyeti ve okulun atmosferinin bu duruma uygunluğudur. Eğitim yönetimi sistemimizde geleneksel okul ve sınıf yönetimi ile çağdaş okul ve sınıf yönetimi çatışma halindedir. Bu çatışma durumunun bu tür sonuçlar oluşturduğu düşünülmektedir. Gelici ve Bilgin 2011 yılında yaptıkları çalışmada birçok öğrencinin grup arkadaşları ile anlaşamadığını, grup arkadaşlarının yeterli çaba göstermediğini belirtmiştir. Öğretmenler, sınıfta oluşan gürültüden ve sınıfın kirlenmesinden rahatsız olduğunu söyleyen öğrencilerin de bulunduğunu ifade ederek araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlar elde etmişler. Avşar ve Alkış'n (2007) yılındaki çalışmaları araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de öğrencilerin işbirlikçi öğrenme etkinlikleri ile merkezi sınav soruları arasında bağ kuramadıklarına ilişkin görüşleridir. İşbirlikçi öğrenme yönteminin geleneksel yöntemlere göre daha iyi olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Burada temel sorun öğrencileri bu yöntemin uygulanmasını olumlu bulurken eğitim sistemimizin önemli çıkmazlardan birine dikkat çekmektedirler. Sınıfların içinde ya da sınıfların dışında elde edilen kazanımlar merkezi sınav sonuçlarına yansımadığı sürece öğrencilerin bu tür çelişkilerin yaşayacakları düşünülmektedir. Şengören, 2006 ve Tanel, 2006 yılında yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin işbirlikli öğrenme konusunda olumlu düşüncelerinin olumsuz düşüncelerine oranla çok daha fazla olduğu görülmüştür. Alan yazında var olan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

Veliler işbirlikçi öğrenme ortamlarının önemli paydaşlarından biridirler. Araştırma sonuçlarına baktığımızda velilerin hem okul yönetimi ile hem de çocukları ile çatışma yaşadıkları görülmektedir. Veliler etkinliklere hazırlık konusunda çocukları tarafından eleştirildiğini ve velilerin bu durumu şikayet konusu yaptığı görülmektedir. Eski, Özben ve Günbayı'nın (2019) veliler tarafından yapılan şikayetlerin okul yönetimi ve okulda çalışan personelleri olumsuz yönde etkilediği ve bunun neticesinde motivasyon düşüklüğüne yol açtığına dair bulgular da araştırma sonuçlarımızı desteklemektedir.

Öneriler

- 1.Yönetici ve öğretmenlere etkili hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.
- 2.Öğrenci velileri okul yöneticileri ve öğretmenlerin yaşam alanlarına girmeyecek şekilde yönetime katılmalıdır
- 3.Yapılacak okul binaları işbirlikli öğrenme etkinliklerine göre yapılmalıdır
- 4.Okulların materyal üretmeleri teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, K. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları
- AÇIKGÖZ, Ü. K. (2009). *Aktif Öğrenme*, İzmir: Biliş Yayınları.
- ARISOY, B. & TARIM, K. (2013). İşbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal beceri düzeylerine etkisi. H.Ü. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 1-14
- ATICI, B. ve Gürol, M. (2000). *Bilgisayar Destekli İşbirlikli Öğrenme*. IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Atatürk Üniversitesi 27-30 Eylül 2000, Erzurum
- AVŞAR, Z. ve Alkış, S. (2007). İşbirlikli öğrenme yöntemi "birleştirme ı" tekniğinin sosyal bilgiler derslerinde öğrenci başarısına etkisi. *İlköğretim Online*, 6 (2), 197-203
- AYDIN Günbatır, S. (2019). Fenomenolojik araştırma (olgu bilim) yöntemi. H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Ed.). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 293-316). Ankara: Pegem.
- BAŞ, K. (2012) *Sosyal Bilgiler dersinde işbirlikçi öğrenme yönteminin yedinci sınıf öğrenci başarısına olan etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BİLGİN, İ. ve Geban, Ö. (2004). İşbirlikli öğrenme yöntemi ve cinsiyetin sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının fen bilgisi dersine karşı tutumlarına, fen bilgisi öğretimi ı dersindeki başarılarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 26, s 9-18. Ankara
- CARTWRIGHT, S. (1993) Cooperative learning can occur in any kind of program" *Young Children*, January, 2- 14
- CHRİSLİP, D.D. ve Larson, C.E. (1994). *Collaborative leadership: How citizens and civic leaders can make a difference*. San Francisco: Jossey-Bass.
- DAVIDSON, N. (1990). *Introduction From Cooperative Learning in Mathematics*, New York: Addison- Wesley,
- DEMİREL, Ö. (2006). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- DEMİREL, Ö. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara, Pegem A Yayıncılık
- DOYMUŞ, k. ve Koç, Y. (2012). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modelini sınıftaki uygulaması, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 174-183.
- ESKİ, N. Özben, D. I. ve Günbayı, İ. (2019). Bimer Ve Cimer 'e gelen şikayetler ile ilgili maarif müfettişlerinin, ilçe milli eğitim müdürlerinin ve şube müdürlerinin görüşleri: bir durum çalışması. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-182.
- GELİCİ, Ö ve Bilgin, i. (2011) İşbirlikli öğrenme tekniklerinin tanıtımı ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi, *Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1 (1) 40-70
- JOHNSON, D. W. ve Johnson, R. T. (1989). *An Overview Of Cooperative Learning*.(The Effective Teacher). Singapore: McGraw-Hill Book Company.
- KINCAL, R. Y., Ergül, R. ve Timur, S. (2007). Fen bilgisi öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenci başarısına etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 156-163
- MACİT, E ve Aslaner, R(2019) Ortaokul matematik derslerinde işbirlikçi öğrenmenin kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri, *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2
- SÖNMEZ, V. (1994). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, Ankara: Pagem Yayıncılık.
- SLAVİN, E. R. (1983). When does cooperative learning increase student achievement? *Psychological Bulletin*, 94: 3,429-445.
- ŞENGÖREN, S. (2006). *Optik dersi ışıkta girişim kırınım konularının etkinlik temelli öğretimi: işbirlikli öğrenme yönteminin etkilerinin araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- ŞİMŞEK, Ü., Doymuş, K. ve Bayrakçeken, S. (2004). *Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilere Grupla Öğrenme Metodunun Kazandırdığı Bilgi ve Beceriler*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya, 6-9 Temmuz, İÜ. Eğitim Fakültesi
- ŞİMŞEK, Ü. Doymuş, K. ve Şimşek, U. (2008). "İşbirlikli öğrenme yöntemi üzerine derleme çalışması: II. işbirlikli öğrenme yönteminin sınıf ortamında uygulanması, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 123-142
- TANEL, R. (2006). *Termodinamiğin ikinci yasası ve entropi konularının öğrenimine işbirlikli öğrenme yönteminin etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- ULUTAN, E(2018) Dünyada eğitim trendleri ve ülkemizde stem öğrenme etkinlikleri: meb k12 okulları örneği, Eğitim Teknolojileri Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı-Öğretmen, Ankara
- YILMAZ, A. (2001). İşbirliğine dayalı öğrenme: etkili ancak ihmal edilen ya da yanlış kullanılan bir metod, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 150, s 46-50. Ankara

Ortaöğretim Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Uygulamaları Sürecinde...

- YILDIRIM, A.& Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 8. Baskı, Ankara: Seçkin.
- YILDIZ, V. (1998) *İşbirlikli öğrenme ve geleneksel öğretimin okulöncesi çocuklarının temel matematik başarıları üzerindeki etkileri ve mevcut uygulamalarla ilgili öğretmen görüşleri"* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- ZÜMRÜT, N (2020) *Öğrenme çevikliği ile performans arasındaki ilişkiye işbirlikçi ortamın etkisi*, İstanbul Aydın Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul